

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

341. Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de
cognitione causarum matrimonialium. Ex part. 7. tract. 1. res. 26. aliàs 24.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CCCXLI. 297

Sotus neget, vt supra visum est, hoc non obstante ipse vult relinquere opinionem communem DD. & sequi sententiam vnius Petri de Soto, valorem matrimonij impugnantis, & destruentis.

RESOL. CCCXLI.

Expenditur contra P. Rabardeum locus Concilij Tridentini de cognitione causarum matrimonialium? Ex p. 7. tr. 1. Ref. 26. alias 24.

Sup. hoc su-
pra in Ref.
228.
229. & 279.
§ Quarto.

§. 1. **C**ausas Matrimoniales esse per Episcopos decidendas, breuiter tactum est in superiori Resolutione, & aperte patet in cap. 1. 33. q. 2. cap. Multorum. 3. §. 6. cap. 1. & cap. non debet de consanguin. & affin. cap. Audicit, de prescript. cap. Accedentibus, de Excess. Pralat. cap. Pralatum. cap. Lator, qui filij sunt legitimi. cap. nam, de ordin. cognit. cap. Commissum. cap. Requisiuit. cap. ex literis de spons. Et tandem in Concilio Tridentino. sess. 24. can. 28. sic habetur. Si quis dixerit causas matrimoniales non spectare ad Iudices Ecclesiasticos, anathema sit.

2. Sed hoc Decretum Concilij P. Rabardeus, fol. 112. & seq. asserit intelligendum esse contra Hæreticos docentes causas matrimoniales ad Iudices Ecclesiasticos non spectare, quia negant matrimonium esse rem sacram; non autem ex illo deducendum esse Iudices Laicos non posse recognoscere causas matrimoniales, quarum intelligentia pendet ex Legibus, edictis, & ordinationibus Regijs latis circa Matrimonium, quatenus est contractus Ciuiliis.

3. Sed hæc opinio prorsus est reiicienda, nam plures Hæretici etiam concedunt causas matrimoniales esse tractandas coram Iudicibus Ecclesiasticis, quatenus Matrimonium est res sacra; asserunt tamen, quod hoc non obstante, quatenus Matrimonium est contractus, eius causæ simul pertinent etiam ad Iudices Laicos, quod quidem est falsum. Et idem Ioannes Harprechtus in Iustiniani institut. tom. 1. tit. de Patria Potestate, §. 230. num. 28. sic ait. Cum itaque eo modo delibatis appareat hunc matrimonialem contractum suo respectu quasi mixtum esse, (quatenus enim ad societatem humanam spectat, Ciuiliis est; vt & reliqua hominum inter se commercia, quatenus vt Deus expressè dicitur interuenire, & coniuges copulare; quatenus item conscientia casus concernit; omnino Diuinus est, & Ecclesiasticus) optimo sanè consilio in rebus publicis præclare constitutis, receptum, sanctumque arbitror, debere Consistoria in quibus de causis Matrimonialibus statuitur, constare partim ex personis Ecclesiasticis, partim Politicis. Quemadmodum & in hoc inelyto Ducatu Wirtembergico laudabiliter, prudentèrque cautum est, vt causis Matrimonialibus diiudicandis, ac decidendis duo Theologi, duo item Iurisconsulti, & insuper tres alij Consiliarij Politici adhibeantur. Ita perperam Hæreticus ille cui adde eiusdem farinae homines Frider. Mindanum de Process. lib. 1. c. 10. n. 2. §. 3. Sigif. Ficheltaud. trat. de Iure Patron. c. 4. n. 16. & alios penes ipsum. Ergo Concilium Tridentinum dicendum est contra Hæreticos determinasse absolute, & sine vlla distinctione, vt patet, causas matrimoniales pertinere ad Iudices Ecclesiasticos, non solum, quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est etiam contractus Ciuiliis; quia vt supra satis probatum est contra Ex Gamacheo, & alios Doctores Sorbonicos cum communi sententia omnium Theologorum, Canonistarum, & Iurisconsultorum, licet Matrimonium, quatenus est contractus naturalis ad Ciuilem Potestatem spectet, tamen propter eleuationem ad esse sa-

cramentale in rem sacram transiit; ergo eius causæ non possunt aliquo pacto etiam pertinere ad Iudices Laicos, sed absolute, & sine vlla distinctione apud Iudicem Ecclesiasticum determinanda sunt: vt firmavit Concilium Tridentinum, & docent communiter Doctores. Vnde more suo Hæreticus Harprechtus, vbi supra, num. 63. inuehitur in Summos Pontifices, qui causas Matrimoniales, ad solos Iudices Ecclesiasticos transfulerint, non obstante quòd Matrimonium sit contractus Ciuiliis.

4. Confirmantur supradicta contra P. Rabardeum: Nam quod vna via denegatur, altera permitti non debet ex leg. nec per se. C. de hered. instit. & docent Doctores, quos citat, & sequitur amantissimus Dominus meus Latrea, in decis. Granat. part. 2. decis. 67. num. 13. Ergo dicendum est Principes Laicos, quoad substantialia Matrimonij nihil decernere posse, etiam considerando Matrimonium vt contractum Ciuilem; ne eis vna via permittatur, quod altera denegatur; alioquin futilis esset prohibitio Canonum, & Concilij Tridentini; quòd Laici nullam habeant iurisdictionem in causis Matrimonialibus, quia ipsi semper responderent, in causis Matrimonialibus pertinentibus etiam ad substantialia Matrimonij se immiscere, non quatenus Matrimonium est Sacramentum, sed quatenus est contractus Ciuiliis, vt fieri posse malè prætendunt Hæretici. Ergo, &c.

5. Hinc Doctores communiter asserunt. Quæstiones iuris, & circa substantialia Matrimonij, priuatiuè spectare ad Iudicium Ecclesiasticum; Quòd fatentur etiã illi, qui infensi sunt Pontificiæ auctoritati, & Ecclesiæ immunitati, vt Theodorus Reinkingk, tractat. de Reg. facul. & Eccles. lib. 3. Class. 1. cap. 10. num. 20. & sequi. Thomas Michaël, in conclusio- nibus Theoricæ-Practicis, de iurisdictione concl. 41. & Henricus Bocerus, tract. de iurisdictione, cap. 3. num. 44. Sed vt fatetur ipse Bocerus, mun. 45. & §. 1. Farinacius in Praxi Crim. quæst. 8. num. 150. Præpositus, in 3. part. quæst. 3. dub. 5. num. 27. Zipæus in iure nouo Pontificia, lib. 2. tit. de foro competen. num. 9. alij communiter. Quæstiones de impedimentis Matrimonij & de eius validitate, vel inualiditate, & si fuerit legitime vel illegitime contracta, sunt Quæstiones iuris, & non facti, quia spectant ad substantiam, & essentiam Matrimonij. Ergo necessariò eorum cognitionem priuatiuè ad Iudices Ecclesiasticos spectare dicendum est, quicquid asserat Pater Rabardeus: vnde rectè Bocerus vbi supra num. 47. absolute asseruit, omnem de Matrimonio, vel contrahendo, vel distrahendo Quæstionem ad Ecclesiasticum pertinere Iudicem.

6. Et idè licet aliqui Doctores asserant causam meram possessoriã beneficiorum, decimarum, oblationum, &c. tanquam aliquid sæculare, & quid facti, posse cognosci à Iudice laico, quod ego nego, hoc tamen non audent dicere de possessorio Matrimonij: vnde apponam hic verba Barbosa de potest. Episc. part. 3. Allegat. 84. n. 14. vbi sic ait. Non obstat argumentatio nostrorum, qua purificant causam possessoriã matrimonialem cum cæteris possessorijs beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentū excedit cætera omnia spiritualia, beneficia, decimas oblationes, & his similia, de quibus vbi de possessione mera agitur, affirmant ferè omnes Iudices laicos cognoscere posse, vnde non rectè argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur. Ita ille. Qui plures adducit Doctores pro hac firmata sententia, quam nouissime canonizauit Oraculum Sacræ Rotæ, coram heu quondam amicissimo Merlino Decano in Rauennat. Emphyteusis, die 28. Maij 1631. Dicendum est igitur contra P. Rabardeum causas Matrimoniales, de quibus

Sup. hoc in
Ref. i. & vlt.
anno, pri-
me huius
Ref.

bus loquimur pertinere ad Episcopos, & Iudices Ecclesiasticos absolute, & sine vlla distinctione.

RESOL. CCCXLII.

Respondetur ad alia argumenta P. Rabardei: Ex part. 7. tract. 1. Ref. 27. alias 25.

Sup. in Ref. quae hic est 340. & in aliis eius primae annotation.

§. I. **P**robat P. Rabardeus, vt visum est *supra* suam sententiam, quod possint Principes impedimenta dirimentia constituere, quia Matrimonium per se, tanquam contractus Ciuili, ita dependere debet à legibus saecularium Principum, sicut alij humani contractus, & actus spectantes ad humanum commercium: poterant ergo saeculares Principes condere leges, & statuerè certas condiciones, & constituere certa impedimenta circa Matrimonium contrahendum: impedimenta inquam etiam dirimentia, ita vt Matrimonium cum iis contractum esset nullum, & irritum.

2. Sed huic argumento ex *supradictis* patet responsio, nam contractus Matrimonij eo ipso quod secundum Christi institutionem factus fuit sacer, à saeculari foro exemptus fuit; sicut aedes, vasa, vestes, hoc ipso à fidelibus ad pium vsum, siue Ministerium sacrum oblata, & ab Ecclesia Praelato acceptata, & dedicata sunt, à saecularium potestatum dispositione, iurisdictione, & exactione eximuntur: Et sicut etiam accidit in ipsis Clericis. Igitur ex hoc quod contractus Matrimonij alioqui Ciuili, facta est res taliter sacra, vt habeat veram Sacramenti rationem, dici debet translatam fuisse in solius Ecclesiae potestatem, ad quam spectat de Sacramentorum dispositione, & administratione decernere. Et pontificia reservatione hoc Principibus interdictum fuisse ex Superioribus dictis iam constat. Idem dicendum est quod ad Matrimonium etiam quatenus est contractus non posse legem ciuilem statuere aliquid circa eius substantialia, vel minuentia eius libertatem: repugnat enim, ac resistit ius Canonicum ad quod pertinet principaliter de Matrimonio disponere, cum dignius quod in ipso est sit esse Sacramentum, & per consequens rem spirituales, ac sic trahit ad se minus dignum, scilicet esse contractum.

3. Ex his etiam patet responsio ad aliud argumentum P. Rabardei desumptum ex multis legibus Imperatorum Arcadij, Honorij, Theodosij, & aliorum, in quibus Matrimonia contra eorum leges, iniuncta, irrita esse declararunt. Nam dicendum est, nullas Ciuilium Magistratum leges, circa contractum Matrimonij, validas esse, nisi probentur ab Ecclesia. Constat ex *capite cum secundum Apostolum, de Secundis nuptiis*, vbi ea lex Caesarem, quae infamiam irrogat viduis nubentibus intra annum luctus, abrogatur. In iis, inquit, saeculares leges non dedignantur Ecclesiasticas imitari; & *cap. Quaedam lex 35. quast. 2.* reicitur à Gregorio primo lex Honorij, & Iustiniani Imperatorum, quae decernebat valida Matrimonia inter Consobrinos cuiusmodi multa alia reperies in iure Ciuili; Quae postea fuerunt correctae à iure Canonico, vt sigillatim obseruat Conradus Ritherfusius, in *Differentiis Iuris Ciuili, & Cano. libro 11. cap. 21. & sequ.* & Emericus à Rosback, *de comparat. Iur. Ciuili, & Canonici tit. 4. num. 7. & seq.* Licet vt hostes Romanae Ecclesiae in Summos Pontifices insurgant, dictum ius Ciuile corrigentes.

4. Redè igitur ex his omnibus Basilius Pontius, *de Matrim. lib. 6. cap. 2. num. 1.* & auctores supracitati, docuerunt quamlibet legem latam à saeculari Principe circa essentialia Matrimonij, etiam si non repro-

betur ab Ecclesia nullam esse, & tunc censendam validam, quando ab ipsa approbetur; & ideo Fagnanus *de Inst. Monit. Pauli V. fol. 37. rectè* obseruauit leges appositae ab Imperatoribus in Corpore Digestorum circa Matrimonij valorem esse inualidas, & non seruandas. Vnde, quia P. Rabardeus maximè se fundat in legibus Imperatorum, appositis in Codice, statutibus, circa nullitatem Matrimonij, quas, & similes, ab aliis Principibus factas, firmat, & validas esse omnino putat, nec egere, vt à Summis Pontificibus approbentur, vt asserit praesertim in *fol. 263.* Idem non deseram hic per extensum apponere verba aliquorum Doctorum: & in primis agmen ducat omnium Magister D. Thomas, vnde nescio quomodo aduersus tantum virum possit se opponere P. Rabardeus, sic enim ait in *4. dist. 42. quast. 2. art. 2. ad 4.* Prohibitio legis humanae; non sufficeret ad impedimentum Matrimonij, nisi interueniret auctoritas Ecclesiae, quae idem etiam interdicere.

D. Bonaventura etiam in *4. dist. 42. qu. 2. ad 2.* Ad illud quod obiicitur, quod Matrimonium regitur iure Poli, & non forisiam patet responsio; quia Ecclesia tale impedimentum sua constitutione, & approbatione fecit esse validum; alioquin non posset impedire.

Paludanus in *4. dist. 42. quast. 1. art. 2. concl. 7.* Sciendum quod cognatio & affinitas legalis impedit, & dirimit Matrimonium non quia sic est de iure Ciuili, sed quia approbatum est de iure Canonico.

Glossa finalis, in *cap. si quis ingenuus 29. quast. 2.* dicit lex, quod si filia Senatoris contrahit cum libero non tenet Matrimonium, leg. filiam. ff. de senat. Sed illud secundum leges non tenet, sed secundum Canones tenet, quia Matrimonia iure Poli reguntur.

Syluester *ver. Matrimonium 80. quast. 8. dicto 1.* Cognatio legalis, est quaedam proximitas proueniens ex adoptione, intellige perfecta, quae est arrogatio & imperfecta, quae est simplex adoptio. Intelligentiam, quod vigorem habet ista cognatio ab institutione Ecclesiae, & non à lege Ciuili solum quae non sufficeret.

Tabiena *ver. Impedimentum 6. num. 1.* Legibus humanis prohibuitur est inter tales Matrimonium contrahi, & talis prohibitio est per Ecclesiam approbata & inde habet quod legalis cognatio Matrimonium impedit.

Dominus Sotus, in *4. dist. 42. quast. 2. art. 2. ad 2.* Etsi cognatio haec iure gentium, & Ciuili sit introducta, quod tamen sit Matrimonij impedimentum Ecclesiastica auctoritas facit.

Petrus de Ledesma, *de Matrimonio, quast. 50. art. 1. dub. 1. concl. 2.* Quamuis olim per ius Caesarem, aut plura fuerint, aut pauciora impedimenta Matrimonij, nunc per ius Canonicum omnia reuocata sunt nisi quae constituuntur per illud; & si quid vellent Reges de eis diffinire, nihil facerent, quoniam restricta est illorum Potestas.

Couarruias, in *4. Decret. 2. part. cap. 6. §. 10. n. 16.* Illud autem planum est solum Romanum Pontificem posse statuere circa Matrimonia contrahenda, vel prohibenda, neque id ad saeculares Iudices pertinere. Text. in *cap. tuam, de ord. cognit. cap. 1. de spons. cap. fide rapt. Abb. & Felin. in d. cap. 1. idem Abb. in cap. primo, de cognat. latè, Felin. in cap. Ecclesia, de constit. n. 72.* Vinc. Herculani, in *quast. 3. glossa optima, in cap. 1. in fine 30. quast. 3.* dicens, inter tutorem, & pupillam contractum Matrimonium validum esse, etiam si lex Ciuilis id prohibeat, cum lege Pontificia hoc Matrimonium veritatem non sit; quam Gl. notabilem esse existimat Alex. in *l. si filius a parte ff. de lib. & Posth. §. fin.* Hinc etiam constat à Laicis etiam summis Principibus non posse lege prohiberi Matrimonium cum alienigenis